

POGLAVLJE 28: ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

Acquis o zaštiti potrošača i zdravlja sastoji se od regulatornih mjera, preporuka državama članicama, koordinacije i podrške aktivnostima država članica, uključujući i finansijsku podršku. Poglavlje pokriva interese građana u pogledu potrošačke politike, prije svega sigurnost i ekonomske interese, te javno zdravstvo.

Acquis u oblasti zaštite potrošača obuhvata zakonodavstvo o sigurnosti proizvoda i EU Sistem za brzu razmjenu informacija o opasnim proizvodima (RAPEX), kao i provedbu prekogranične saradnje, obeštećenje potrošača, mjere za zaštitu interesa potrošača, prodaju potrošačke robe i prpratne garancije, nepovoljne uslove ugovora, navođenje cijena, prava potrošača, prodaju finansijskih usluga na daljinu, potrošački kredit, obmanjujuće i uporedno oglašavanje, nepravedne poslovne prakse, kupovinu prava na vremenski ograničenu upotrebu nekretnina (timeshare) i paket-aranžman putovanja.

U oblasti javnog zdravstva *acquis* pokriva pitanja vezana za kontrolu duhana, te za ozbiljne prekogranične zdravstvene prijetnje uključujući zarazne bolesti, krv, tkiva, ćelije i organe, prava pacijenata u prekograničnom zdravstvu, medicinske proizvode (za ljudsku i veterinarsku upotrebu), kozmetiku i medicinska pomagala, kao i mentalno zdravlje, prevenciju zloupotrebe opojnih droga, zdravstvene nejednakosti, prehranu, smanjenje štete uzrokovane alkoholom, preglede za rano otkrivanje raka, zdravu životnu sredinu uključujući prevenciju nesreća i poticanje sigurnosti, aktivno i zdravo starenje i Evropsku akciju u oblasti rijetkih bolesti.

Primjena i sprovođenje politike zaštite potrošača i politike poticaja, prevencije i zaštite u oblasti zdravstva zahtijevaju odgovarajuće administrativne kapacitete i infrastrukturu na državnom, regionalnom i lokalnom nivou. U pogledu zaštite potrošača ovo se odnosi na efikasan nadzor nad tržištem i pristup obeštećenju potrošača, uključujući odgovarajuće nezavisne mehanizme sudskog i vansudskog rješavanja sporova. To podrazumijeva i edukaciju, informativne aktivnosti za podizanje svijesti potrošača, što podrazumijeva uključivanje njihovih predstavnika u nacrt i sprovođenje politika, obezbjeđujući tako ulogu udruženjima potrošača.

I. ZAŠTITA POTROŠAČA

A. Horizontalni aspekti

1. Molimo opišite područje koje obuhvata politika zaštite potrošača. Da li je zaštita potrošača prepoznata kao posebna politika u Bosni i Hercegovini? Postoje li posebni propisi o zaštiti potrošača u drugim politikama?
2. Molimo opišite institucionalno uređenje za poslove koji se odnose na zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini, uključujući raspodjelu nadležnosti između različitih nivoa vlasti.
3. Opšta koordinacija poslova koja se odnose na zaštitu potrošača: da li je opšta nadležnost za politiku zaštite potrošača dodijeljena jednom imenovanom tijelu, koje je odgovorno za pokretanje inicijativa i koordinaciju aktivnosti u oblasti zaštite potrošača?
4. Nadzor nad tržištem/opšta sigurnost proizvoda: da li postoje nezavisne upravne strukture i provedbena ovlaštenja za nadziranje tržišta potrošačke robe u cilju otkrivanja kršenja propisa o sigurnosti proizvoda, te osiguravanja da se ta kršenja otklone? Ovo uključuje postupanje po pritužbama potrošača i kršenje propisa. (*Posebna pitanja o sigurnosti proizvoda i nadzoru nad tržištem nalaze se u Odjeljku B*)
5. Nadzor nad tržištem/zaštita ekonomskih interesa potrošača: da li postoje nezavisne upravne strukture i provedbena ovlaštenja za nadziranje tržišta potrošačke robe i usluga u

cilju otkrivanja kršenja propisa o zaštiti ekonomskih interesa potrošača, te osiguravanja da se ta kršenja otklone? Ovo uključuje postupanje po pritužbama potrošača (žalbe pojedinaca i slučajevi koji štete zajedničkim interesima potrošača) i kršenje propisa. (*Vidjeti Odjeljak C*)

- a) U podacima treba navesti opšti pregled mandata, odgovornosti i ovlaštenja (npr. istražne ovlasti, upućivanje predmeta sudu, itd.), kao i strukturu i organizaciju službi nadležnih za politiku zaštite potrošača, uključujući i veze između državnog, regionalnog i lokalnog nivoa.
 - b) Navedite ljudske resurse i finansijska sredstva dodijeljena svakom sektoru.
 - c) Objasnite kako je obezbijedena koordinacija između nadležnih tijela.
 - d) Objasnite kako rješavate kršenja zakona o zaštiti potrošača koja štete kolektivnim interesima potrošača u prekograničnim slučajevima.
 - e) Postoje li redovni statistički procesi koji nadziru nivo i procjenu cijena potrošačke robe i usluga? Postoje li ankete kojima je cilj da utvrde nivo zadovoljstva potrošačkom robom ili postotak potrošača koji su promijenili pružaoca usluga?
6. Da li su uspostavljene savjetodavne strukture ili postupci kako bi se omogućilo da interesi potrošača budu zastupljeni u raspravama o politici zaštite potrošača, prilikom izrade nacrtu propisa i njihove provedbe ?
 7. Pristup pravosuđu: koje su mjere na snazi, ako postoje, kako bi se potrošačima olakšao pristup pravosuđu putem sudova u cilju traženja individualnog obeštećenja? Postoje li mjere za pojednostavljivanje i ubrzavanje parnica male vrijednosti? Postoje li vanskudska tijela koja nude sisteme alternativnog rješavanja sporova (npr. posredovanje, arbitraž, pomirenje)?
 8. Da li u potrošačkoj oblasti postoji sud ili upravni postupak kojim se omogućava subjektima kao što su organizacije potrošača ili organi uprave da traže mjere zabrane za zaustavljanje nelegalnog poslovanja trgovaca. Molimo opišite taj sistem.
 9. Da li su vlasti Bosne i Hercegovine izradile ikakav program obrazovanja, informiranja i podizanja svijesti o pitanjima zaštite potrošača, koji bi pomogao potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i kako da ih ostvare?
 10. Postoje li u Bosni i Hercegovini nevladine organizacije koje zastupaju interese potrošača? Ako postoje, opišite njihovu situaciju: Koliko ih ima? Kada su osnovane? Ko su njihovi članovi? Zastupaju li interese potrošača na državnom nivou? Da li Vlada promovira i pomaže njihov razvoj? Koji su njihovi ciljevi? Koje vrste aktivnosti obavljaju? Koji su im glavni izvori finansiranja? Koliko imaju zaposlenih?
 11. Da li je Bosna i Hercegovina razvila ikakve oblike saradnje sa drugim zemljama u pogledu zaštite potrošača (npr. aktivnosti prekogranične saradnje, razmjena informacija i najbolje prakse, itd.)?

B. Mjere koje se odnose na sigurnost proizvoda

Zakonodavstvo

12. U okviru politike o zaštiti potrošača, navedite da li su obuhvaćeni sljedeći sektori i u kojoj su mjeri u skladu sa odgovarajućim *acquis*-em EU:
 - a) Direktiva o opštoj sigurnosti proizvoda (2001/95/EZ)

- b) Smjernice za RAPEX sistem (Odluka 2010/15/EU)
 - c) Tržišna ograničenja za nove upaljače i one sa sigurnosnim mehanizmom za djecu (Odluka 2006/502/EZ dopunjena Odlukama 2007/231/EZ, 2008/322/EZ, 2009/298/EZ, 2010/157/EU, 2011/176/EU, , 2012/53/EU, 2013/113/EU, 2014/61/EU i 2015/249)
 - d) Zabrana plasmana proizvoda koji sadrže biocid dimetil fumarat (Odluka 2009/251/EZ dopunjena Odlukom 2010/153/EU))
 - e) Direktiva o proizvodima koji imitiraju hranu (Direktiva 87/357/EEZ)
 - f) Odgovornost za proizvode sa nedostatkom (Direktiva 85/374/EEZ)
13. Da li Bosna i Hercegovina ima zakonodavstvo koje se odnosi na odgovornost za proizvode sa nedostatkom?
14. Da li su na snazi pravni propisi koji utvrđuju načelo objektivne odgovornosti ili odgovornosti bez krivice proizvođača u slučajevima štete uzrokovane proizvodom sa nedostatkom? Ako su ti propisi na snazi, postoji li pravilo o zajedničkoj odgovornosti u slučaju kad je više osoba odgovorno za istu štetu?
15. Ako su na snazi pravne odredbe o odgovornosti za proizvod, koje proizvode obuhvataju? Da li su neki proizvodi izuzeti iz primjene ovih propisa? Koja je definicija “štete”?
16. Ako su na snazi pravne odredbe o odgovornosti za proizvod, kako se definira proizvođač, koja se pravila primjenjuju za teret dokazivanja?
17. Ako su na snazi pravne odredbe o odgovornosti za proizvod, postoje li ikakva pravila kojima se proizvođač oslobađa odgovornosti (npr. proizvođač nije pustio proizvod u promet, nedostatak koji uzrokuje štetu pojavio se nakon što je proizvođač pustio proizvod u promet, proizvod nije proizveden za prodaju u svrhu sticanja dobiti, proizvod nije ni proizveden ni distribuiran tokom proizvođačevog poslovanja, u trenutku puštanja proizvoda u promet stanje naučnog i tehničkog znanja nije bilo takvo da omogući otkrivanje neispravnosti, neispravnost je nastala zbog usklađivanja proizvoda sa obavezujućim propisima koje su donijeli organi uprave)?
18. Ako su na snazi pravne odredbe o odgovornosti za proizvod, mijenja li se odgovornost proizvođača u slučaju kada je šteta uzrokovana i neispravnošću proizvoda i djelovanjem ili propustom trećeg lica?
19. Ako su na snazi pravne odredbe o odgovornosti za proizvod, postoje li pravila o zastari odgovornosti?
20. Da li imate ikakve planove za izmjenu postojećih propisa? Molimo navedite detalje i raspored aktivnosti.

Primjena i sprovođenje

21. Molimo dajte osvrt na bitne aspekte infrastrukture za opštu sigurnost proizvoda kao što je ispod navedeno, navodeći podatke o sistemu za nadzor nad tržištem:
- a) Organi nadležni za nadzor nad tržištem/provedbu zakona sa utvrđenim odgovornostima i dovoljno ovlaštenja i sredstava da nadziru usklađenost proizvoda sa direktivom i da reagiraju na pritužbe;
 - b) Brz i djelotvoran pravni sistem za poduzimanje mjera u slučajevima kršenja propisa i odgovarajućih instrumenata za obeštećenje u pogledu poduzetih mjera;

- c) Sistematski pristupi (programi nadzora, praćenje naučnih i tehničkih saznanja, pregled i izmjena provođenja aktivnosti) u cilju osiguranja učinkovitosti nadzora nad tržištem;
 - d) Sistem saradnje između tržišta/nadzornih tijela koja imaju odgovornosti u vezi sa provedbom propisa za različite vrste potrošačkih proizvoda, kao i saradnja sa carinom (Uredba (EZ) br. 339/93, Uredba (EZ) br. 765/2008 koja od 1. Januara 2010. zamjenjuje Uredbu (EZ) br. 339/93);
 - e) Utvrđena metodologija procjene rizika i pristupa tehničkoj ekspertizi i nadležnim i nezavisnim ustanovama za provjeravanje usklađenosti proizvoda;
 - f) Pristup javnosti informacijama o opasnostima proizvoda poštujući profesionalnu tajnu i ograničenja u vezi sa aktivnostima nadzora i istrage;
 - g) Sistem saradnje i obavještanja između proizvođača, distributera i udruženja potrošača u pogledu primanja i pružanja informacija i razmjene iskustava;
 - h) Sistem za brzo informiranje potrošača i privrednika putem medija;
 - i) Sistem kojim se osigurava upravna saradnja sa drugim zemljama;
 - j) Saradnja sa državnim tijelom za standardizaciju u pogledu upotrebe standarda u skladu sa direktivom i u pogledu osiguranja saradnje svih zainteresiranih strana (uključujući potrošače) u razvoju standarda vezanih za potrošačke proizvode;
 - k) Sistemi za prikupljanje podataka o povredama nastalim upotrebom proizvoda (kao što je program EU EHLASS);
 - l) Broj obavljenih kontrola i rezultati, razlozi vršenja kontrola (lična inicijativa/pritužbe), vrste proizvoda koji su podvrgnuti kontroli, geografsko područje obuhvaćeno kontrolama, način obavljanja kontrola (vizualno ispitivanje/testiranje)).
22. Navedite neke pokazatelje o nivou aktivnosti u polju nadzora nad tržištem, dostavljajući raspoložive statističke podatke koji se odnose na neke od sljedećih primjera:
- a) Broj zaprimljenih pritužbi, od koga i koje su radnje poduzete;
 - b) Broj i vrsta mjera koje su poduzela tijela nadležna za nadzor nad tržištem;
 - c) Broj i vrsta mjera koje su poduzela nadležna carinska tijela;
 - d) Broj i vrsta slučajeva vezanih za sigurnost proizvoda riješenih sudskim putem, prosječni vremenski rok donošenja odluke i prosječni vremenski rok njenog izvršenja;
 - e) Broj i vrsta mjera brze razmjene informacija upućenih centralnoj službi ili koje je ona uputila, te dokumentacija o daljnjem postupanju po dobijanju obavještenja;
 - f) Aktivnosti (sastanci, informativni dokumenti, itd.) poduzete u cilju osiguranja koordinacije aktivnosti između nadležnih tijela i uzajamnog djelovanja između privrednih subjekata i udruženja potrošača;
 - g) Aktivnosti informiranja javnosti;
 - h) Standardni postupci i sastanci tijela nadležnih za sigurnost proizvoda i carine u cilju osiguranja koordinacije carinske kontrole;
 - i) Detaljne informacije o sistemu za osiguranje sistematskog pristupa aktivnostima kontrole;
 - j) Statistički podaci o povredama koje se odnose na proizvode;

- k) Sistemi koji su uspostavljeni kako bi se osiguralo učešće potrošača u odgovarajućem procesu standardizacije;
- l) Statistički podaci o prodaji potrošačkih proizvoda, porijeklo proizvoda.
23. Za koje od ovih proizvoda su obavljene posebne aktivnosti tržišnog nadzora u posljednje tri godine?
- a) Proizvodi za djecu (npr. okrugle gumene glodalice, lanci za cucle, dječje hodalice, sklopivi krevetići);
- b) Oprema za dječja igrališta;
- c) Namještaj (npr. kreveti na sprat, zapaljivost tapaciranog namještaja);
- d) Oprema za “uradi sam” (npr. ljestve);
- e) Oprema za rekreativne aktivnosti (npr. bicikla, oprema za penjanje, dvorci za skakanje na naduvavanje);
- f) Odjeća (rizik od zapaljivosti, rizik od davljenja);
- g) Ukrasni predmeti (npr. vještačko voće, božićni ukrasi, svijeće);
- h) Proizvodi koji sadrže kemikalije (npr. ftalati u proizvodima od PVC-a, biocid dimetil fumarat u cipelama, odjeći i namještaju);
- i) Proizvodi za djecu, osim igračaka (npr. proizvodi koji su privlačni djeci, šlaufi za plivanje sa sjedištem, ogradice za igru);
- j) Upaljači za cigarete;
- k) Laserski pokazivači.
24. Za kategorije proizvoda za koje aktivnosti nisu obavljene: iz kog razloga nisu obavljene nikakve aktivnosti?
25. Za kategorije za koje su aktivnosti obavljene: nasumice odaberite neke proizvode koji spadaju u kategorije proizvoda navedene u 21. pitanju kao primjere za koje ćete odgovoriti na sljedeća pitanja:
- a) Zašto su odabrani ovi proizvodi?
- Primjeri:
- Nesreće povezane sa upotrebom proizvoda.
 - Rizik koji je prijavio proizvođač.
 - Rizik koji su prijavila tijela za ocjenjivanje usklađenosti (testiranje, certificiranje).
 - Rizik koji je prijavljen preko mreže za upozorenje.
 - Rizik koji je prijavljen preko državne mreže za upozorenje (npr. bolničke službe).
 - Inicijativa potrošačkih udruženja ili pojedinaca.
 - Pritužba konkurenta.
 - Informacije iz druge zemlje (bilateralni kontakt).
 - Rizik koji je prijavila carina.
 - Poseban rizik obuhvaćen sektorskim ili sezonskim programom nadzora.
 - Nasumična provjera.

b) Kako je bio organiziran nadzor za ove proizvode?

Primjeri:

Vremenski raspored i učestalost provjera (npr. prije plasiranja na tržište, tokom carinjenja, poslije plasiranja na tržište, tokom upotrebe).

Mjesta obavljanja provjera (npr. mjesto projektovanja, proizvodnje, pakovanja, skladištenja, prodaje, tokom upotrebe, vozila za transport robe, provjera na putevima, carinska kontrola).

Postupci kontrole (npr. dokumentacijske ili *in-situ* provjere, vizualne provjere (označavanje, itd.), zahtjevi za tehničku dokumentaciju, uzorkovanje, testiranje u državnim laboratorijama, testiranje u privatnim laboratorijama).

Korišteni resursi (npr. upravni i sudski organi koji su angažirani, broj dodijeljenog osoblja, troškovi).

Vremenski period između prve provjere i konačne odluke.

c) Koje su mjere poduzete kao rezultat provjera? (Ako su mjere bile privremene, koliko dugo su primjenjivane?).

Primjeri:

Proizvod koji se smatra usklađenim.

Od odgovorne strane samo traženo da uskladi proizvod.

Proizvod zabranjen na tržištu do postizanja usklađenosti.

Proizvod povučen sa tržišta do postizanja usklađenosti.

Proizvod zaplijenjen.

Naređeno uništavanje proizvoda.

Proizvod vraćen od strane potrošača.

Obavješćavanje i upozoravanje potrošača (kako?).

Povrat proizvoda od strane potrošača (kako?).

Prekršajne ili krivične sankcije (kome?).

d) Da li su rezultati ovih aktivnosti i stečeno iskustvo uticali na daljnje aktivnosti nadzora nad tržištem?

e) Ko je bio obaviješten o datoj aktivnosti i/ili njenom ishodu uopšte ili u pogledu određenog proizvoda (npr. mediji, druge države, itd.)?

f) Na koje se praktične poteškoće naišlo u obavljanju ovih aktivnosti?

C. Mjere koje se ne odnose na sigurnost proizvoda (zaštita ekonomskih interesa potrošača)

Zakonodavstvo

26. U okviru politike zaštite potrošača, navedite da li su obuhvaćeni sljedeći predmeti i/ili sektori i u kojoj su mjeri u skladu sa *acquis*-em EU:

a) Prodaja robe široke potrošnje i proratne garancije (Direktiva 1999/44/EZ)

b) Nepredvidni uslovi u potrošačkim ugovorima (Direktiva 93/13/EEZ)

- c) Navođenje cijena proizvoda koji se nude potrošačima (Direktiva 98/6/EZ)
 - d) Prava potrošača (Direktiva 2011/83/EU)
 - e) Prodaja finansijskih usluga na daljinu (Direktiva 2002/65/EZ kojom su izmijenjene i dopunjene Direktive 90/619/EEZ, 97/7/EC i 98/27/EZ)
 - f) Kreditni ugovori za potrošače (Direktiva 2008/48/EEZ)
 - g) Obmanjujuće i uporedno oglašavanje (Direktiva 2006/114/EEZ)
 - h) Nepravredne poslovne prakse (Direktiva 2005/29/EZ)
 - i) Određeni aspekti vremenski podijeljenog korištenja nekretnina (timeshare), dugoročni ugovori o odmoru, preprodaja i razmjena ugovora (Direktiva 2008/122/EZ)
 - j) Putovanja, odmori i kružna putovanja u paket-aranžmanima (Direktiva 90/314/EEZ), koja će biti van snage 1. jula 2018. godine Direktivom (EU) 2015/2302 o putovanjima u paket-aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima
 - k) Sudski nalozi za zaštitu interesa potrošača (Direktiva 2009/22/EZ)
 - l) Alternativno rješavanje potrošačkih sporova (Direktiva 2013/11/EU)
 - m) Online rješavanje potrošačkih sporova (Uredba (EU) No 524/2013)
 - n) Predugovorne informacije koje su kreditori za stambene nekretnine dužni dati potrošačima (Preporuka Komisije 2001/193/EZ)
27. Molimo da za svaki od gore navedenih propisa navedete osnovne odlike odgovarajućeg propisa, uključujući mehanizme provedbe i planove reformi.
28. Dostavite spisak tijela koja se bave rješavanjem pritužbi potrošača.
29. Postoje li vansudska tijela koja nude sisteme alternativnog rješavanja sporova (npr. posredovanje ili pomirenje)?
30. Da li Bosna i Hercegovina namjerava uspostaviti (ili osigurati uspostavu) tijela koja omogućavaju potrošačima da izmire svoje sporove sa trgovcima izvan suda (alternativno rješavanje sporova)?
31. Molimo da navedete da li, u okviru politike o zaštiti potrošača, postoje nadležni organi jedinstven ured za vezu koji mogu preuzeti na sebe obaveze propisane Uredbom 2006/2004 o Saradnji u oblasti zaštite potrošača.
- a) Molimo navedite broj nadležnih organa, njihove mandate, odgovornosti i njihova ovlaštenja za ispitivanje i sprovođenje prekogranične saradnje, kao i strukturu i organizaciju službi koje su nadležne za potrošačku politiku, uključujući povezanost na državnom, regionalnom i lokalnom nivou.
 - b) Navedite ljudske i finansijske resurse dodijeljene svakom nadležnom organu i jedinstvenom uredu za vezu.
 - c) Objasnite kako ured za vezu osigurava koordinaciju nadležnih organa.
 - d) Objasnite kako je osigurana koordinacija između nadležnih organa i ostalih organa javne uprave u državi (npr. policija, tužilaštvo, carina itd.)
 - e) Objasnite kako rješavate kršenja zakona o zaštiti potrošača koja štete zajedničkom interesu potrošača u prekograničnim slučajevima.
 - f) Postoje li redovni statistički procesi kojima se prate prekogranična kršenja zakona o zaštiti potrošača u duhu Uredbe 2006/2004 o Saradnji u oblasti zaštite potrošača?

- g) Postoje li istraživanja s ciljem da se odredi uticaj koji prekogranična kršenja propisa o zaštiti potrošača imaju na potrošače i trgovce?
 - h) Opišite bitne aktere u potrošačkoj oblasti: udruženja potrošača i udruženja privrednika/trgovaca.
 - i) Opišite kako udruženja potrošača i udruženja privrednika/trgovaca rješavaju pitanja zaštite potrošača i borbe protiv trgovaca-prevaranata u prekograničnom aspektu.
 - j) Opišite postojeću i moguću saradnju sprovođenja (uključujući neformalne razmjene) i njenu pravnu osnovu, između državnih i EU organa sprovođenja politike o zaštiti potrošača.
 - k) Opišite postojeću i moguću provedbenu saradnju (uključujući neformalne razmjene) i međunarodne ugovore sa organima za provedbu politike o zaštiti potrošača koji nisu u Evropskoj uniji.
 - l) Naznačite zakonodavstvo koje pruža pravni osnov nadležnim organima i jedinstvenom uredu za vezu da ispunjavaju obaveze iz Uredbe 2006/2004 o saradnji u oblasti zaštite potrošača.
32. Navedite koji su organi nadležni za izradu nacrtu relevantnog zakonodavstva i kako se ono usvaja (prvenstveno putem parlamentarnih procedura ili ministarskim naredbama i uredbama).
33. Molimo da navedete druge postojeće propise kojima se štite ekonomski interesi potrošača (npr. pravila o pospješivanju prodaje, pravila oglašavanja, pravila o snižavanju cijena, opšti uslovi u pogledu označavanja proizvoda).

Primjena i sprovođenje

34. Ukoliko postoje javna tijela koja štite ekonomske interese potrošača, navedite ovlaštenja kojima raspolažu i navedite neke primjere izvršenih aktivnosti, uključujući ovlaštenja i aktivnosti u prekograničnim slučajevima.
35. Molimo navedite detaljne informacije o provedbi propisa u oblasti finansijskih usluga, naročito potrošačkih kredita.

II. JAVNO ZDRAVSTVO

A. Horizontalni aspekti

Treći Program djelovanja Unije u oblasti zdravstva 2014-2020 (Uredba (EU) br. 282/2014) ključni je instrument dopune, podrške i dodate vrijednosti politikama država članica u cilju poboljšanja zdravlja građana EU i smanjenja nejednakosti u zdravstvu, a sve to putem promovisanja zdravlja, podsticanja inovacija u zdravstvu, poboljšanja održivosti zdravstvenih sistema i zaštite građana EU od ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju.

36. Da li Bosna i Hercegovina ima zdravstvenu strategiju? Koji su glavni prioriteti? Da li se sprovode aktivnosti u tim oblastima? Ako je odgovor potvrđan, molimo dajte kratki opis. Primjeri:
- a) Opšti ciljevi zdravstvene politike
 - b) Aktivnosti na promovisanju zdravlja
 - c) Aktivnosti nadzora i pripravnosti
 - d) Inovacije u zdravstvu/zdravstvena tehnologija

- e) Rodna dimenzija
 - f) Programi prosvjeđivanja u oblasti zdravlja
 - g) Mehanizmi konsultiranja
 - h) Analize i izvještavanje o zdravstvenom statusu (kao podrška ciklusima zdravstvene politike u državi, s obzirom da su problemi u javnom zdravstvu i njihove determinante u različitim grupama stanovništva važni za kreatore politike).
37. Molimo navedite podatke o zdravstvenom statusu stanovništva u Bosni i Hercegovini. Trebalo bi obuhvatiti informacije po spolovima – pojedinačne i grupne – o ključnim zdravstvenim pokazateljima kao što su smrtnost djece i očekivani životni vijek; struktura mortaliteta i morbiditeta; situaciju po pitanju zaraznih i spolno prenosivih bolesti, godine zdravog života. U tu svrhu na internet stranici Generalnog direktorata za sigurnost zdravlja i hrane pogledajte Zdravstvene indikatore Evropske zajednice (ECHI) i to uzmite kao primjer za praćenje ovog prvog seta ključnih zdravstvenih pokazatelja. (http://ec.europa.eu/health/indicators/echi/list/index_en.htm) Uz opisne podatke, molimo također naznačiti:
- a) Koji se podaci izrađuju na državnom nivou, ko ima pristup njima i u kojoj su mjeri uporedivi sa ostalim državama EU?
 - b) Kakvi su podaci o dostupnosti i korištenju zdravstvenih usluga, finansiranju primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, morbiditetu, mortalitetu, stopama incidencija (učestalosti obolijevanja), bolničkim objektima, zdravstvenom kadru, godinama zdravog života, regionalnim razlikama?
 - c) Koliki je broj ljekara, medicinskih sestara i zubara i drugog zdravstvenog osoblja na 100.000 stanovnika?
 - d) Koja je prosječna dužina boravka u bolnicama i zdravstvenim institucijama?
 - e) Koje su glavne determinante bolesti?
 - f) Koje bolesti izazivaju najveći broj prijevremenih smrti i invalidnosti?
38. Uzimajući u obzir institucionalni okvir i administrativne kapacitete, molimo vas da odgovorite na sljedeća pitanja:
- a) Ko su glavni akteri u oblasti javnog zdravstva u Bosni i Hercegovini? Koliko ljudi je trenutno zaposleno u Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite i ostalim institucijama javnog zdravstva?
 - b) S obzirom da države kandidati moraju da usklade svoje zakonodavstvo sa cjelokupnim *acquis*-em EU iz oblasti zdravstva i da ga sprovedu, potrebni su odgovarajući institucionalni i administrativni kapaciteti i infrastruktura da bi se pravila i norme EU primijenili na državnom, regionalnom i lokalnom nivou. Molimo opišite situaciju u Bosni i Hercegovini. Da li postoje planovi za promjene?
39. U pogledu reformi sistema zdravstva, molimo opišite:
- a) sve reforme koje su u toku ili su planirane
 - b) Koji je bio obim prethodnih reformi (od 1990. godine)?
 - c) Da li se reforme prate i procjenjuju? Ako je odgovor potvrđan, u kojoj mjeri?
 - d) Koji dio sistema zdravstvene njege treba reformisati?

- e) Naročito, koja strategija e-zdravstva postoji u zemlji? Kako je ugrađena u cjelokupnu strategiju zdravstva i u stratešku orijentaciju i planove ulaganja u zdravstvo? Naročito, na koji način (se planira da) one doprinose bezbjednosti pacijenata, kvalitetu zdravstvene zaštite (mjerenje i poboljšavanje) i tome da se vrijeme zdravstvenih radnika i koordiniranost njege koriste na efikasan način?
- f) Na koji način je zdravlje u svim politikama uključeno kao horizontalni prioritet?
- g) Na koji način se zdravlje uzima u obzir za buduću izradu nacrtu državnog strateškog referentnog okvira za korištenje strukturnih fondova?
- h) Koje se vrste indikatora kvaliteta zdravstvene njege koriste u Bosni i Hercegovini?
- i) Na koji način su različite zainteresovane strane u zdravstvu, naročito zdravstveni radnici i pacijenti, uključene u definisanje, validaciju, primjenu i procjenu strategija zdravstvene njege? Koji mehanizmi upravljanja postoje za tu svrhu?

Acquis EU:

- Zaključak Vijeća o "Promišljanju o modernim, odgovornim i održivim zdravstvenim sistemima" (CON 2013/12)
 - Paket socijalnog ulaganja – Radni dokument osoblja Komisije o ulaganju u zdravstvo u prilogu dokumenta *Prema socijalnom ulaganju za rast i koheziju* – uključujući provedbu Evropskog socijalnog fonda 2014-2020 (2013)
40. Koliki je udio usluga u oblasti mentalnog zdravlja koji se pruža u okviru institucija? Postoje li i drugačiji načini liječenja (njega u okviru zajednice)? Koji su kriterijumi odabira za prijem i otpuštanje iz institucija? Ko izrađuje planove liječenja? Koja su prava pacijenata?
 41. Da li Bosna i Hercegovina primjenjuje "Sistem zdravstvenih računa" 2011, koji su izradile OECD, Eurostat i SZO? Ako je odgovor negativan, kada to planirate?
 42. Koliki su troškovi Bosne i Hercegovine u zdravstvu, izraženi kao procenat BDP-a i u apsolutnim iznosima (u eurima), i kako su strukturirani uključujući iznose koji se troše u javnom i u privatnom sektoru, te iznose koji se troše za prevenciju, kao i za promoviranje zdravlja?
 43. Uz poseban osvrt na promoviranje zdravlja i prevenciju bolesti, koje mjere su poduzete da bi se poboljšala promocija zdravlja i prevencija bolesti; npr. 3 vrste pregleda za rano otkrivanje raka (kolorektalni, rak dojke i rak grlića materice)?
 44. Da li su zdravstvene institucije Bosne i Hercegovine članice nekih evropskih ili mreža Svjetske zdravstvene organizacije (SZO)? Ako je odgovor da, kojih?
 45. Prema informacijama o zdravstvu i saznanjima, da li su statističke zdravstvene institucije Bosne i Hercegovine članice neke Eurostat mreže? Ako je odgovor da, koje?
 46. EU je osnovala Ekspertnu grupu za zdravstvene informacije (EGHI). Da li Bosna i Hercegovina ima administrativni kapacitet, uključujući ljudske i materijalne resurse, da učestvuje u radu sličnih mreža? Molimo da opišete sistem koji se koristi za sakupljanje, analiziranje i izvještavanje o zdravstvenim podacima i informacijama u Bosni i Hercegovini.
 47. Zdravstveni radnici: postoji li mobilnost kliničkog osoblja (medicinske sestre/ljekari) između Bosne i Hercegovine i država članica EU, država kandidata za članstvo i potencijalnih kandidata za članstvo ili drugih? Ako je odgovor potvrđan, u kojoj mjeri i sa kojim zemljama?

48. Na koji način se zdravstveni radnici postavljaju i kakva je njihova rasprostranjenost u zemlji? Koliko njih se kreće preko granica?
49. Obrazovanje i stručno usavršavanje: Gdje se zdravstveni radnici obučavaju? Do kog obrazovnog nivoa se obučavaju medicinske sestre (npr. stepen stručne spreme)? Da li se obuka plaća iz javnog budžeta ili polaznici sami snose pune troškove?
50. Koji su mehanizmi planiranja broja obučanih ljekara i medicinskih sestara? Npr. da li je na snazi numerus clausus (zatvoreni broj)?
51. Da li broj zdravstvenih radnika odgovara potrebama stanovništva?
52. Da li postoji politika o radnoj snazi u oblasti zdravstva? Da li postoji institucija koja se bavi problemima radne snage u zdravstvu? Da li postoji planiranje radne snage u zdravstvu? Ako je odgovor potvrđan, opišite metodologiju i pristup.
53. Postoje li politike da bi se zadržali ljekari i medicinske sestre u sistemu zdravstva? Da li postoji procjena broja obučanih zdravstvenih radnika koji trenutno ne rade u zdravstvu?

EU acquis

- Zaključci 3053. sastanka Vijeća (EPSCO), Brisel, 7. decembra 2010. godine, Ulaganje u zdravstvene radnike sutrašnjice Evrope: Prostor za inovacije i saradnju.
- 18. aprila 2012. godine, Komisija je usvojila Saopštenje „Prema razvoju i otvaranju radnih mjesta“ (Com 2012 173/3) kojim se utvrđuje niz mjera za poticanje zapošljavanja i jačanje ekonomskog rasta u Evropi. Dokument također identificira zdravstvo kao jedan od ključnih sektora sa visokim potencijalom zapošljavanja i uključuje Akcijski plan za zdravstvenu radnu snagu EU (SWD 2012 93 finalna verzija).

B. Kontrola duhana

54. U pogledu kontrole duhana, kolika je stopa pušača u Bosni i Hercegovini, po spolovima i starosnim grupama (u procentima)?
55. U pogledu sljedeće liste *acquis-a*, molimo vas da odgovorite na pitanja postavljena ispod od a) do d):
 - a) Da li su u Bosni i Hercegovini na snazi pravne, regulatorne ili administrativne odredbe koje obuhvataju ove oblasti? Ako jesu, molimo vas da pošaljete sažetke i, ako je moguće, kompletne tekstove na engleskom.
 - b) U slučaju da na snazi nisu pravne, regulatorne ili administrativne odredbe, da li u pripremi postoje nacrti ili prijedlozi za njih? Ako postoje, navedite detalje o njima i rokove potrebne za njihovo usvajanje.
 - c) U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, da li postoje planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo vas objasnite, navodeći i predviđene rokove.
 - d) Da li Bosna i Hercegovina ima potrebne administrativne kapacitete, uključujući ljudske i materijalne resurse, za ispunjenje zahtjeva utvrđenih niže navedenim zakonodavstvom EU?

Acquis EU:

- Direktiva 2014/40/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 3. aprila 2014. o usklađivanju zakona, uredbi i drugih propisa država članica o proizvodnji, predstavljanju i prodaji duhanskih i srodnih proizvoda i o stavljanju izvan snage Direktive 2001/37/EZ

- Delegirana Direktiva Komisije 2014/109/EU od 10. oktobra 2014. o izmjeni Aneksa II. Direktive 2014/40/EU Evropskog parlamenta i Vijeća uspostavljanjem zbirke slikovnih upozorenja za upotrebu na duhanskim proizvodima
- Provedbena Odluka Komisije (EU) 2015/1842 od 9. oktobra 2015. o tehničkim specifikacijama za položaj, dizajn i oblik kombiniranih zdravstvenih upozorenja za duhanske proizvode za pušenje
- Provedbena Odluka Komisije (EU) 2015/2186 od 25. novembra 2015. o uspostavi formata za podnošenje i stavljanje na raspolaganje informacija o duhanskim proizvodima
- Provedbena Odluka Komisije (EU) 2015/2183 od 24. novembra 2015. o uspostavi zajedničkog formata za obavještanje o elektroničkim cigaretama i spremnicima za ponovno punjenje
- Provedbena Odluka Komisije (EU) 2016/586 od 14. aprila 2016. o tehničkim standardima za mehanizam za ponovno punjenje elektroničkih cigareta
- Provedbena Odluka Komisije (EU) 2016/787 od 18. maja 2016. o utvrđivanju prioritetnog popisa aditiva sadržanih u cigaretama i duhanu za samostalno motanje na koje se primjenjuju pooštrene obveze izvještanja
- Provedbena Uredba Komisije (EU) 2016/779 od 18. maja 2016. o utvrđivanju jedinstvenih pravila o postupcima utvrđivanja ima li duhanski proizvod svojstvenu aromu
- Provedbena Odluka Komisije (EU) 2016/786 od 18. maja 2016. o utvrđivanju postupka za uspostavu i rad nezavisnog savjetodavnog tijela za pomoć državama članicama i Komisiji u utvrđivanju imaju li duhanski proizvodi svojstvenu aromu
- Direktiva 2003/33/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. maja 2003. o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o oglašavanju i sponzorstvu duhanskih proizvoda
- Direktiva 2010/13/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 10. marta 2010. o koordinaciji određenih odredbi utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama)
- Preporuka Vijeća 2003/54/EZ od 02. decembra 2002. godine o prevenciji pušenja i inicijativama da se poboljša kontrola duhana
- Odluka Vijeća 2004/513/EC od 2. juna 2004. o sklapanju Okvirne konvencije Svjetske zdravstvene organizacije o nadzoru nad duhanom
- Preporuka Vijeća od 30. novembra 2009. o životnoj sredini bez duhana (2009/C296/02)

56. Bosna i Hercegovina je ratificirala Okvirnu konvenciju o kontroli duhana SZO (FCTC) 2009. godine. Kakva su iskustva o primjeni FCTC-a? Da li Bosna i Hercegovina učestvuje u praćenju FCTC-a, uključujući rad Konferencije ugovornih strana i međuvladinih pregovaračkih tijela? Da li Bosna i Hercegovina planira ratificirati Protokol o eliminaciji ilegalne trgovine duhanskim proizvodima?

C. Ozbiljne prekogranične prijetnje za zdravlje uključujući zarazne bolesti

Vezano za zarazne bolesti, molimo:

57. Opišite sistem epidemiološkog nadzora (praćenja bolesti), a naročito mehanizam izvještavanja, uključene strane i njihove odgovarajuće uloge, kao i listu zaraznih bolesti o kojoj je obaviješten državni nadležni organ za javno zdravstvo.
58. Opišite sistem za uzbuđivanje i reagiranje, a naročito mehanizam komunikacije, procjenu rizika i upravljanje rizikom za krizne situacije javnog zdravstva koje su od međunarodnog značaja u polju zaraznih bolesti, uključene aktere i njihove odgovarajuće uloge; navedite neke primjere koji pokazuju kako ovaj sistem funkcionira.
59. Naznačite da li je Bosna i Hercegovina usvojila državni plan o pripravnosti u slučaju epidemije, uključujući i plan o pripravnosti u slučaju pandemije influence. Uz to, od 5. februara 2008. godine u Bosni i Hercegovini su na snazi Međunarodne zdravstvene regulative (IHR 2005). Navedite državnu IHR kontakt tačku i vremenski raspored za izradu državnih akcionih planova za provedbu i ispunjavanje zahtjeva iz IHR (2005) u cilju jačanja državnog kapaciteta.
60. Navedite programe imunizacije i njihov obim.
61. Navedite sljedeće informacije u vezi sa заразним bolestima.
62. Da li postoji ikakav akcijski plan u slučaju epidemije na državnom nivou? Ako je to slučaj, molimo vas da dostavite prevod jednog.
63. Postoji li pravna osnova za praćenje antimikrobne rezistencije? Kako je taj sistem organiziran?
64. Dostavite nastavni plan i program obuke u specijalizaciji epidemiologije.
65. Koji je broj odjeljenja u bolnicama i broj bolničkih kreveta za liječenje zaraznih bolesti?
66. Da li postoji sistem osiguravanja kvaliteta koji se primjenjuje u radu laboratorija? Koliko laboratorija ima akreditaciju?
67. Uzimajući u obzir sljedeću listu *acquis*-a, molimo vas da odgovorite na pitanja koja se nalaze ispod od a) do d):
 - a) Da li su u Bosni i Hercegovini na snazi pravne, regulatorne ili administrativne odredbe koje obuhvataju ove oblasti? Ako jesu, molimo vas da pošaljete sažetke i, ako je moguće, kompletne tekstove na engleskom.
 - b) U slučaju da na snazi nisu pravne, regulatorne ili administrativne odredbe, da li u pripremi postoje nacrti ili prijedlozi za njih? Ako postoje, navedite detalje o njima i rokove potrebne za njihovo usvajanje.
 - c) U slučajevima kada ne postoji ništa od gore navedenog, da li postoje planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo vas objasnite, navodeći i predviđene rokove.
 - d) Da li Bosna i Hercegovina ima potrebne administrativne kapacitete, uključujući ljudske i materijalne resurse, za ispunjenje zahtjeva utvrđenih niže navedenim zakonodavstvom EU?

Acquis EU:

Osnovni akt

1082/2013/EU: Odluka Evropskog parlamenta i Vijeća od 22. oktobra 2013. o ozbiljnim prekograničnim prijetnjama zdravlju i stavljanju izvan snage Odluke br. 2119/98/EZ (Sl. gl. L 293, 5.11.2013, str. 1).

Provedbene mjere

Sistem brzog upozorenja i reagiranja

2000/57/EZ: Odluka Komisije od 22. decembra 1999. godine o sistemu brzog upozorenja i reagiranja za prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti obuhvaćena Odlukom br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća. Službeni glasnik, L 21/32; 26.01.2000.

2008/351/EZ: Odluka Komisije od 28. aprila 2008. godine kojom se mijenja i dopunjava Odluka 2000/57/EZ u pogledu događaja koje je potrebno prijaviti u okviru sistema brzog upozorenja i reagiranja radi sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti. (Sl. gl., L 117, 01.05.2008, str. 44)

2009/547/EZ Odluka Komisije od 10. jula 2009. godine kojom se mijenja i dopunjava Odluka 2000/57/EZ o sistemu brzog upozorenja i reagiranja radi sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti obuhvaćena Odlukom br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća. (Sl. gl., L 181, 11.07.2009, str.57)

Lista zaraznih bolesti

2000/96/EZ: Odluka Komisije od 22. decembra 1999. godine o tome da zarazne bolesti treba postupno obuhvatati mrežom Zajednice u Odluci br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća (Sl. gl, L 28, 03.02.2000, str. 50)

2003/534/EZ: Odluka Komisije od 17. jula 2003. o izmjeni Odluke br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća, te Odluke 2000/96/EZ o zaraznim bolestima navedenim u tim i o izmjeni Odluke 2002/253/EZ o definiranju zaraznih bolesti (Sl. gl, L 184, 23.7.2003, str. 35).

2003/542/EZ: Odluka Komisije od 17. jula 2003. o izmjeni Odluke br. 2000/96/EZ o radu specijaliziranih nadzornih mreža (Sl. gl. L 185, 24.7.2003, str. 55).

2007/875/EZ: Odluka Komisije od 18. decembra 2007. o izmjeni Odluke br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća te Odluke 2000/96/EZ u pogledu zaraznih bolesti pomenutih u tim odlukama (Sl. gl. L 344, 18.12.2007, str. 48).

2009/312/EZ: Odluka Komisije od 2. aprila 2009. u pogledu angažiranih mreža nadzora za zarazne bolesti (Sl. gl. L 91, 3.4.2009, str. 27).

2009/539/EZ: Odluka Komisije od 10. jula 2009. o izmjeni Odluke 2000/96/EZ o zaraznim bolestima koje treba postupno obuhvatati mrežom Zajednice prema Odluci br. 2119/98 Evropskog parlamenta i Vijeća (Sl. gl. L 180, 11.7.2009, str. 22).

2012/492/EU: Odluka Komisije od 3. septembra 2012. o izmjeni Odluke 2000/96/EZ u pogledu krpeljnog encefalitisa i kategorije zaraznih bolesti koje se prenose vektorima (SL L 239, 5.9.2012, str. 3).

Definicije slučajeva za prijavljivanje zaraznih bolesti

2002/253/EZ: Odluka Komisije od 19. marta 2002. O utvrđivanju definicija slučajeva zaraznih bolesti koje se prijavljuju u mrežu Zajednice na temelju Odluke br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća Službeni glasnik, L 86/44; 03.04.2002.

Odluka Komisije 2008/426/EZ od 28. aprila 2008. kojom se mijenja Odluka 2002/253/EZ o utvrđivanju definicija slučajeva zaraznih bolesti koje se prijavljuju u mrežu Zajednice na temelju Odluke br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća (Sl. gl, L 159, 18.6.2008, str. 46).

Odluka Komisije 2009/363/EZ od 30. aprila 2009. godine kojom se mijenja i dopunjava Odluka 2002/253/EZ o utvrđivanju definicija slučajeva zaraznih bolesti koje se prijavljuju u mrežu Zajednice na temelju Odluke br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća (Sl. gl, L 110, 1.5.2009, str. 58).

Odluka Komisije br. 2009/540/EZ od 10. jula 2009. o izmjeni Odluke 2002/253/EZ u pogledu definicija slučajeva bolesti za prijavljivanje influence A(H1N1) u mrežu Zajednice (Sl. gl, L 180, 11.7.2009, str. 24).

Odluka Komisije 2012/506/EZ od 30. aprila 2009. O izmjeni Odluke 2002/253/EZ o utvrđivanju definicija slučajeva zaraznih bolesti koje se prijavljuju u mrežu Zajednice na temelju Odluke br. 2119/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća (Sl. gl, L 262, 27.9.2012, str.1).

Osnovni Akt

Uredba (EZ) br. 851/2004 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. aprila 2004. godine o osnivanju Evropskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti - Službeni glasnik L 142/1; 30.04.2004.

Osnovni Akt

Uredba (EU) br. 2016/679 Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. aprila 2016. godine o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, te o stavljanju van snage Direktive 95/46/EZ (Opšta uredba o zaštiti podataka), (Sl. gl, L 119, 4.5.2016, str.1)

Provedbene mjere 2012/73/EU: Preporuka Komisije od 6. Februara 2012. Godine o smjernicama za zaštitu podataka Sistema za rano upozorenje i reagiranje (EWRS), (Sl. gl, L 36, 9.2.2012, str. 31).

Osnovni Akt

2000/54/EZ: Direktiva Evropskog parlamenta i Vijeća od 18. septembra 2000. godine o zaštiti radnika od rizika povezanih sa izlaganjem biološkim agensima na radnom mjestu (sedma pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav 1. Direktive 89/391/EEZ), (Sl. gl, L 262, 17.10.2000, str.21).

Osnovni Akt

Uredba (EU) br. 2160/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća od 17. novembra 2003. godine o kontroli salmonele i drugih određenih uzročnika zoonoza koje se prenose hranom (SL, L 325, 12.12.2003, str. 1).

2003/99/EZ: Direktiva Evropskog parlamenta i Vijeća od 17. novembra 2003. godine o praćenju zoonoza i uzročnika zoonoza, o izmjeni Direktive Vijeća 90/424/EEZ i stavljanju van snage Direktive Vijeća 92/117/EEZ (Sl. gl, L 235, 12.12.2003, str. 31).

68. Molimo popunite tabelu o strukturama i mehanizmima zaraznih bolesti u Bosni i Hercegovini:

STRUKTURE I MEHANIZMI	VEZA	KOMENTARI/NAPOMENE
<p>1. Struktura i/ili tijela koja su, na nivou države i pod odgovornošću te države, nadležna na državnom nivou i zadužena za prikupljanje informacija koje se odnose na epidemiološki nadzor zaraznih bolesti</p>	<p>Član 1. Odluke 2119/98/EZ Član 9. Odluke 2119/98/EZ Član 1. Odluke 2000/57/EZ Član 4. Odluke 2000/96/EZ</p>	<p>1) Spisak strukture/a i nadležnog/ih tijela u Bosni i Hercegovini</p> <p>2) Kontakt podaci partnera u zemlji</p> <p>3) Poznavanje struktura na nivou EU</p>
<p>2. Postupci za diseminaciju relevantnih podataka za nadzor na nivou EU</p>	<p>Član 1. Odluke 2119/98/EZ</p>	<p>1) Poznavanje postupaka EU u Bosni i Hercegovini</p>
<p>3. Nadležna tijela javnog zdravstva u zemlji odgovorna za utvrđivanje mjera potrebnih u svrhu zaštite javnog zdravstva</p>	<p>Član 1. Odluke 2119/98/EZ</p>	<p>1) Spisak nadležnog/ih tijela javnog zdravstva u Bosni i Hercegovini</p> <p>2) Kontakt podaci partnera u zemlji</p>
<p>4. Definicije "epidemiološkog nadzora" i "prevencije i kontrole zaraznih bolesti"</p>	<p>Član 2. Odluke 2119/98/EZ</p>	<p>1) Spisak terminologije koja se koristi u Bosni i Hercegovini</p> <p>2) Prikaz usklađenosti domaće i terminologije EU</p>
<p>5. Zarazne bolesti koje treba postupno obuhvatiti epidemiološkim nadzorom</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ Član 4. Odluke 2000/96/EZ Aneks I Odluke 2000/96/EZ</p>	<p>1) Spisak zaraznih bolesti i posebnih zdravstvenih problema u BiH</p> <p>2) Spisak angažiranih mreža nadzora u BiH</p> <p>3) Spisak zaraznih bolesti u BiH koje zahtijevaju detaljne izvještaje</p>

<p>6. Kriteriji za odabir zaraznih bolesti posebnih područja koja će biti pokrivena epidemiološkim nadzorom</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ Aneks II Odluke 2000/96/EZ</p>	<p>1) Spisak raspoloživih kriterija u Bosni i Hercegovini 2) Prikaz usklađenosti domaćih i kriterija EU</p>
<p>7. Definicije slučaja za prijavu zaraznih bolesti, uključujući kliničke, laboratorijske i epidemiološke kriterije kao i klasifikacije slučaja</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ Član 5. Odluke 2002/253/EZ Aneks Odluke 2002/253/EZ</p>	<p>1) Spisak raspoloživih slučajeva u Bosni i Hercegovini 2) Prikaz usklađenosti domaćih i definicija slučaja EU</p>
<p>8. Priroda i vrsta podataka koje treba prikupiti i prenijeti u polju epidemiološkog nadzora i načini na koji će ovi podaci biti učinjeni uporedivim i kompatibilnim</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ Član 5. Odluke 2002/253/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>1) Spisak podataka (priroda i vrsta) i informacije za prikupljanje i diseminaciju u BiH 2) Prikaz uporedivosti i kompatibilnosti epidemioloških podataka na domaćem i nivou EU</p>
<p>9. Epidemiološke i mikrobiološke metode nadzora</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ Član 5. Odluke 2002/253/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>1) Spisak metoda 2) Prikaz usklađenosti domaćih i metoda EU</p>
<p>10. Smjernice o zaštitnim mjerama koje treba poduzeti</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ</p>	<p><i>Nije primjenjivo</i></p>
<p>11. Smjernice o informacijama i vodiči za dobru praksu za javnost</p>	<p>Član 3 Odluka 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p><i>Nije primjenjivo</i></p>
<p>12. Odgovarajuća tehnička sredstva i procedure pomoću kojih će se obavljati diseminacija i analiza podataka</p>	<p>Član 3. Odluke 2119/98/EZ Član 4. Odluke 2000/96/EZ</p>	<p>1) Spisak tehničkih sredstava i procedura za diseminaciju podataka i analizu u Bosni i Hercegovini</p>
	<p>Aneks III Odluke 2000/96/EC (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>2) Prikaz kompatibilnosti alata za izvještavanje i postupaka za diseminaciju i analizu podataka</p>

<p>13.Notifikacija informacije o pojavljivanju ili ponovnom izbijanju slučajeva zaraznih bolesti na državnom nivou, zajedno sa informacijama o primijenjenim mjerama kontrole</p>	<p>Član 4. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>1) Potvrđivanje notifikacije/zahtjevi za prijavljivanje ovih informacija u BiH</p> <p>2) Spisak komunikacijskih mehanizama i instrumenata obavještanja dostupnih u BiH</p> <p>3) Prikaz usklađenosti domaćih i sistema notifikacije EU</p>
<p>14. Notifikacija informacije o napredovanju epidemije</p>	<p>Član 4. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p><i>Stavka 13</i></p>
<p>15. Notifikacija informacije o neobičnim fenomenima epidemije ili novim zaraznim bolestima nepoznatog porijekla</p>	<p>Član 4. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p><i>Stavka 13</i></p>
<p>16. Notifikacija informacije u posjedu države o svim slučajevima zaraznih bolesti i novih zaraznih bolesti nepoznatog porijekla u zemljama izvan EU</p>	<p>Član 4. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p><i>Stavka 13</i></p>
<p>17. Notifikacija informacije o postojećim i predloženim mehanizmima i procedurama za prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti, poglavito u hitnim situacijama</p>	<p>Član 4. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EC) 851/2004)</p>	<p><i>Stavka 13</i></p>
<p>18. Notifikacija o razmatranjima koja bi pomogla u koordinaciji na EU nivou prilikom napora u prevenciji i kontroli zaraznih bolesti, uključujući sve provedene protumjere</p>	<p>Član 4. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p><i>Stavka 13</i></p>

<p>19. Informacije pod tačkama 14-18 hitno prosljeđene</p>	<p>Član 5. Odluke 2119/98/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>Osvrt na načine poboljšanja postojećih mehanizama i instrumenata na snazi u BiH i na usklađenost sa sistemima obavještanja/izvještanja EU</p>
<p>20. Postupci informiranja, konsultacija i koordinacije u sistemu ranog upozorenja i reagiranja (EWRS)</p>	<p>Član 6. Odluke 2119/98/EZ Član 2. Odluke 2000/57/EZ Aneks II Odluka 2000/57/EZ</p>	<p>1) Potvrđivanje ovih postupaka u BiH 2) Osvrt na kompatibilnost postojećih postupaka na domaćem i nivou EU</p>
<p>21. Kategorije zaraznih bolesti</p>	<p>Aneks Odluke 2119/98/EZ</p>	<p>Upoređivanje obima</p>
<p>22. Događaji koje treba prijaviti unutar sistema ranog upozorenja i reagiranja (EWRS)</p>	<p>Član 1. Odluke 2000/57/EZ Aneks I Odluke 2000/57/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>1) Spisak tipova događaja prijavljenih u BiH 2) Upoređivanje obima</p>
<p>23. Prikupljanje i razmjena informacija o događajima i usvojenim mjerama kao odgovor na te događaje ili indikacije za takve događaje, npr. korištenjem državnog sistema za nadzor</p>	<p>Član 1. Odluke 2000/57/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>1) Potvrda prikupljanja i razmjene informacija o događajima i mjerama u BiH 2) Spisak sistema za rano upozorenje i reagiranje u BiH 3) Prikaz usklađenosti domaćih i EU sistema za rano upozorenje i reagiranje</p>
<p>24. Traženje kontakata</p>	<p>Član 2.a Odluke 2000/57/EZ Aneks III Odluke 2000/57/EZ (Uredba (EZ) 851/2004)</p>	<p>1) Potvrda aktivnosti traženja kontakata u BiH i njihovo prijavljivanje preko sistema ranog upozorenja i reagiranja 2) Potvrda posebnih postupaka u pogledu obrade osobnih podataka koje se odnose na aktivnosti traženja kontakata u BiH 3) Prikaz usklađenosti postupaka za obradu osobnih podataka na domaćem i nivou EU</p>

25. Sezonska vakcinacija protiv gripa	Preporuka Vijeća 2009/1019/EU	1) Spisak akcijskih planova u BiH 2) Podaci o njihovom sprovođenju
26. Prevencija i kontrola infekcija povezanih sa zdravstvenom skrbi (HCAI)	Preporuka Vijeća 2009/C 151/01	1) Spisak Strategija u BiH 2) Podaci o njihovoj primjeni
27. Oprezna upotreba antimikrobnih agensa u liječenju ljudi	Preporuka Vijeća 2002/77/EZ	Stavka 26

D. Krv, tkiva, ćelije i organi

69. Uzimajući u obzir sljedeću listu *acquis*-a, molimo vas da odgovorite na pitanja koja se nalaze ispod od a) do f):

- a) Da li su u Bosni i Hercegovini na snazi pravne, regulatorne ili administrativne odredbe koje obuhvataju ove oblasti? Ako jesu, molimo vas da pošaljete sažetke i, ako je moguće, kompletne tekstove na engleskom.
- b) U slučaju da na snazi nisu pravne, regulatorne ili administrativne odredbe, da li u pripremi postoje nacrti ili prijedlozi za njih? Ako postoje, navedite detalje o njima i rokove potrebne za njihovo usvajanje.
- c) U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, da li postoje planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo vas objasnite, navodeći i predviđene rokove.
- d) Da li Bosna i Hercegovina ima potrebne administrativne kapacitete, uključujući ljudske i materijalne resurse, za ispunjenje zahtjeva utvrđenih niže navedenim zakonodavstvom EU?
- e) U slučaju da još uvijek nije uspostavljen potrebnii administrativni kapacitet, koji su vaši planovi da ga podignete do standarda EU (obuka, infrastruktura, materijali, ljudski resursi, itd.)?
- f) Kada je u pitanju Akcijskom planu o doniranju organa i transplantaciji, da li je ijedna od predloženih prioriternih aktivnosti obavljena ili u planu?

70. Na koji način je regulirana reproduktivna upotreba tkiva i ćelija u Bosni i Hercegovini? Postoje li planovi za usklađivanje sa *acquis*-em o kvalitetu i sigurnosti po pitanju tkiva i ćelija?

Zakonodavstvo:

Direktiva 2002/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. januara 2003. o utvrđivanju standarda i kvalitete sigurnosti za prikupljanje, ispitivanje, preradu, čuvanje i promet

Ljudske krvi i krvnih sastojaka i o izmjeni Direktive 2001/83/EZ

Direktiva Komisije 2004/33/EZ od 22. marta 2004. godine o provedbi Direktive 2002/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća u odnosu na određene tehničke zahtjeve za krv i krvne sastojke

Provedbena Direktiva Komisije 2011/38/EU od 11. aprila 2011. godine o izmjeni Aneksa V Direktive 2004/33/EZ u vezi maksimalnih pH vrijednosti za koncentrate trombocita na kraju roka upotrebe

Direktiva Komisije 2005/61/EZ od 30. septembra 2005. godine o provedbi Direktive 2002/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća u odnosu na zahtjeve sljedivosti i obavještanje o ozbiljnim štetnim reakcijama i događajima

Direktiva Komisije 2005/62/EZ od 30. septembra 2005. godine o provedbi Direktive 2002/98/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća u vezi sa standardima i specifikacijama Zajednice u odnosu na sistem kvalitete krvnih ustanova

Direktiva Komisije 2014/110/EU od 17. decembra 2014. o izmjeni Direktive 2004/33/EZ u pogledu kriterija za privremeno odbijanje davatelja alogeničnih doza krvi

Direktiva Komisije (EU) 2016/1214 od 25. jula 2016. o izmjeni Direktive 2005/62/EZ u pogledu standarda i specifikacija u odnosu na sistem kvalitete krvnih ustanova

Direktiva 2004/23/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 31. marta 2004. o utvrđivanju standarda kvalitete i sigurnosti za postupke darivanja, prikupljanja, testiranja, obrade, čuvanja, skladištenja i distribucije ljudskih tkiva i ćelija

Direktiva Komisije 2006/17/EZ od 8. februara 2006. godine o provedbi Direktive 2004/23/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća u vezi sa određenim tehničkim zahtjevima za postupke darivanja, prikupljanja i testiranja ljudskih tkiva i ćelija

Direktiva Komisije 2006/86/EZ od 24. oktobra 2006. o provedbi Direktive 2004/23/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća u vezi zahtjeva za sljedivost, prijavu ozbiljnih štetnih reakcija i događaja, te određene tehničke zahtjeve za označavanje, obradu, čuvanje, skladištenje i distribuciju ljudskih tkiva i ćelija

Direktiva Komisije 2010/453/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 7. jula 2010. o standardima kvalitete i sigurnosti ljudskih organa namijenjenih za transplantaciju

Direktiva Komisije 2012/39/EU od 26. novembra 2012. o izmjeni Direktive 2006/17/EZ u pogledu određenih tehničkih zahtjeva za testiranje ljudskih tkiva i ćelija

Direktiva Komisije 2015/565 od 8. aprila 2015. o provedbi Direktive 2006/86/EZ u pogledu određenih tehničkih zahtjeva za označavanje ljudskih tkiva i ćelija

Direktiva Komisije 2015/566/EU od 8. aprila 2015. o provedbi Direktive 2004/23/EZ u vezi postupaka provjere ekvivalentnosti standarda kvalitete i sigurnosti uvezenih tkiva i ćelija

Direktiva 2010/53/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 7. jula 2010. o standardima kvalitete i sigurnosti ljudskih organa namijenjenih za transplantaciju

Ispravka Direktive 2010/45/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 7. jula 2010. o standardima kvalitete i sigurnosti ljudskih organa namijenjenih za transplantaciju

Provedbena Direktiva Komisije 2012/25/EU od 9. oktobra 2012. o utvrđivanju informativnih postupaka za razmjenu, među državama članicama, ljudskih organa namijenjenih za transplantaciju

Zaključci Vijeća o donaciji organa i transplantaciji

Saopštenje iz Akcijskog plana Komisije o Donaciji i transplantaciji organa (2009-2015):
Ojačana saradnja između država članica

E. Prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti

71. U pogledu prekogranične zdravstvene zaštite, molimo vas navedite sljedeće:

- a) Da li imate prekogranične dogovore za liječenje pacijenata sa nekom od država članica EU ili nekom drugom državom kandidatom za članstvo?
- b) Koliki je godišnji protok pacijenata u i iz Bosne i Hercegovine, razvrstano po zemljama koje upućuju ili primaju pacijente?
- c) Da li je na snazi ijedan pravni propis o nadoknadi troškova za zdravstvenu njegu koji su građani dobili u inostranstvu? Ako postoji, koja su načela tog propisa (uz poseban osvrt na: pokrivene tretmane, nivo nadoknade, postupke odobrenja, pravila koja se primjenjuju na planiranu i neplaniranu zdravstvenu njegu, informacije pacijentima)? Koliki je godišnji izdatak (izraženo u procentima BDP-a i ukupan iznos u eurima) za liječenje pacijenata iz Bosne i Hercegovine u inostranstvu?
- d) Da li je na snazi ijedan pravni propis o pružanju zdravstvene njege državljanima iz država članica EU? Ako postoji, koja su načela tog propisa (uz poseban osvrt na: pristup zdravstvenoj njezi; cijenu usluga; pristup zdravstvenom kartonu; informacije pacijentima o sigurnosnim standardima, te razlike u tretmanima planirane i neplanirane zdravstvene njege)?

Zakonodavstvo:

Direktiva 2011/24/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 9. marta 2011. o primjeni prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj skrbi (Sl. gl. L 88, 4.4.2011, str. 45–65)

Provedbena Direktiva Komisije (2011/890/EU) od 22. decembra 2011. koja propisuje pravila za uspostavljanje, upravljanje i funkcioniranje mreže tijela u državi nadležnih za e-Zdravstvo.

Provedbena Direktiva Komisije (2013/329/EU) od 26. juna 2013. propisuje pravila za uspostavljanje, upravljanje i transparentno funkcioniranje mreže organa ili tijela u državi odgovornih za procjenjivanje zdravstvene tehnologije

Delegirana Odluka Komisije 2014/286/EU od 10.3.2014. o uspostavljanju kriterija i uslova koje evropske referentne mreže i zdravstveni djelatnici koji se žele priključiti mreži moraju zadovoljiti

Provedbena Direktiva Komisije 2014/287/EU od 10.3.2014 o uspostavljanju kriterija za osnivanje i ocjenjivanje evropskih referentnih mreža i njihovih članova, te za olakšavanje razmjene informacija i ekspertize o osnivanju i ocjenjivanju ovih mreža

72. U pogledu recepata:

- a) Da li postoje propisi/zahtjevi/mjere o priznavanju liječničkih recepata (npr. od strane farmaceuta) koji su izdati u nekoj drugoj zemlji (van Bosne i Hercegovine) i ako postoje, dajte opšti pregled tih propisa.

- b) Da li postoje propisi/zahtjevi/mjere o sadržaju liječničkih recepata (koji podaci treba da budu na receptima u cilju identificiranja osobe koja je propisala recept, pacijenta, propisanog lijeka, itd.) i ako postoje, molimo dostavite spisak tih podataka.
- c) Da li postoji sistem elektronskih recepata i ako postoji, da li je interoperativan sa sličnim sistemima drugih zemalja?

Zakonodavstvo:

Provedbena Direktiva Komisije 2012/52/EU od 20. decembra 2012. o utvrđivanju mjera kako bi se olakšalo priznavanje liječničkih recepata izdanih u drugoj državi članici

F. Lijekovi (za ljudsku i veterinarsku upotrebu), kozmetika i medicinska sredstva

73. Molimo navedite podatke o (i.) sadašnjem statusu, uključujući opis vrste sistema odobranja za svaki dolje navedeni podsektor; (ii) prognozi (datum usvajanja i primjene direktiva i uredbi EU):

- a) Lijekovi (za ljudsku i veterinarsku upotrebu) :
- b) Odredbe koje se odnose na odobrenje za plasman na tržište lijekova za ljudsku i veterinarsku upotrebu (marketinška odobrenja)
- c) Odredbe koje se odnose na uspostavljanje ograničenja ostataka farmakološki aktivnih supstanci u hrani životinjskog porijekla
- d) Odredbe koje se odnose na oglašavanje, proizvodnju, uvoz, označavanje, veleprodaju, farmakovigilancu i nadziranje lijekova, kao i sankcije koje se odnose na lijekove kako je navedeno u Direktivama 2001/83/EZ i 2001/82/EZ, uz izmjene i dopune
- e) Odredbe koje se odnose na dobre proizvodne prakse kako je navedeno u Direktivama 2003/94/EZ i 91/412/EEZ
- f) Odredbe koje se odnose na dobre kliničke prakse u vezi lijekova kako je navedeno u Direktivama 2001/20/EZ i 2005/28/EZ

Kompletan spisak lijekova u EU acquis-u je dostupan na internet stranici Generalnog direktorata za sigurnost zdravlja i hrane

http://ec.europa.eu/health/documents/eudralex/index_en.htm

- 74. Opišite farmaceutski sektor na koji će primjena Farmaceutskog zakonodavstva imati uticaj?
- 75. Da li u Bosni i Hercegovini postoje propisi koji se odnose na odobrenje, proizvodnju, uvoz, oglašavanje, označavanje, distribuciju, nadgledanje i nadziranje (farmakovigilanca) lijekova za humanu i veterinarsku upotrebu? Molimo dostavite tabele usklađenosti koje pokazuju nivo usklađenosti tih propisa sa Direktivama 2001/83/EZ, 2003/98/EZ i 2001/82/EZ.
- 76. Molimo dostavite nam spisak isključivo odobrenih lijekova u državi (za ljudsku i veterinarsku upotrebu)?
- 77. Da li u Bosni i Hercegovini postoje propisi o kliničkim ispitivanjima na ljudima? Molimo dostavite tabele usklađenosti koje pokazuju nivo usklađenosti tih propisa sa Direktivama 2001/20/EZ i 2005/28/EZ.

78. Kako biste ocijenili u Bosni i Hercegovini dostupnu ekspertizu o pedijatrijskim lijekovima, lijekovima za dijagnozu, prevenciju ili tretman po život opasnih ili vrlo ozbiljnih i rijetkih bolesti (u EU definirani kao lijekovi siročad), lijekovima koji su bazirani na genima (genska terapija), ćelijama (ćelijska terapija) i tkivima (inženjering tkiva)?
79. Opišite strukturu i veličinu nadležne/ih institucije/a odgovorne/ih za odobravanje lijekova za ljudsku i veterinarsku upotrebu, opišite i njihove administrativne kapacitete. Koje ministarstvo nadgleda lijekove za humanu upotrebu i veterinarske lijekove?
80. Molimo dostavite ažurirane informacije o IPA projektima i TAIEX radionicama, uključujući i one planirane.
81. Da li Bosna i Hercegovina ima sve uvjete za uspostavu i kontrolu ostataka lijekova u prehrambenim proizvodima životinjskog porijekla?

G. Mentalno zdravlje, socijalno-ekonomske determinante zdravlja, nejednakosti u zdravstvu, prevencija zloupotrebe opojnih droga, zdrav stil života, ishrana, elektronsko zdravstvo, prevencija zloupotrebe alkohola, pregledi za rano otkrivanje raka (skrining), i zdrava životna sredina uključujući prevenciju povreda, promoviranje sigurnosti i evropska akcija u oblasti rijetkih bolesti

82. Uzimajući u obzir sljedeću listu Preporuka Vijeća EU, Rezolucije i Zaključke Vijeća u oblasti javnog zdravstva, molimo vas da odgovorite na pitanja od a) do d):
- a) Da li su Bosni i Hercegovini na snazi pravne, regulatorne ili administrativne odredbe koje obuhvataju ove oblasti? Ako jesu, molimo vas da pošaljete sažetke i, ako je moguće, kompletne tekstove na engleskom.
- b) U slučaju da na snazi nisu pravne, regulatorne ili administrativne odredbe, da li u pripremi postoje nacrti ili prijedlozi za njih? Ako postoje, navedite detalje o njima i rokove potrebne za njihovo usvajanje.
- c) U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, da li postoje planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo vas objasnite, navodeći i predviđene rokove.
- d) Da li Bosna i Hercegovina ima potrebne administrativne kapacitete, uključujući ljudske i materijalne resurse, za ispunjenje zahtjeva utvrđenih niže navedenim zakonodavstvom EU? (Da li je primijećen ikakav uticaj trenutne ekonomske i finansijske krize?)
83. Sa posebnim osvrtom na preglede za rano otkrivanje raka i na rijetke bolesti, molimo odgovorite na sljedeća pitanja:
- a) Navedite specifične detalje o postojanju ili nepostojanju Državnog plana za kontrolu raka, Državnog registra za rak, regionalnih ili mjesnih registara, postojeće saradnje sa Evropskom mrežom registara za rak (ENCR) i skrining planove na državnom ili drugom nivou.
- b) Navedite specifične detalje o postojanju ili nepostojanju Državnog plana za rijetke bolesti i o pravnoj shemi za određivanje državnih referentnih centara za rijetke bolesti.
84. Sa posebnim osvrtom na mentalno zdravlje, molimo vas da odgovorite na sljedeća pitanja:

- a) Koje mjere poduzimate kao podršku socijalnoj inkluziji ljudi koji pate od mentalnih zdravstvenih problema? Koje su mjere poduzete da se smanji stigma i diskriminacija i da se osiguraju ljudska prava ljudi koji pate od mentalnih zdravstvenih problema?
 - b) Da li su osjetljivim grupama, kao što su stariji, djeca, mladi i izbjeglice, obezbjeđene specijalizovane ustanove za mentalno zdravlje?
 - c) Koje se mjere sprovode u obrazovnom okruženju za podršku mentalnom zdravlju i dobrobiti djece i adolescenata?
 - d) Da li su usluge u lokalnoj zajednici obezbjeđene za ljude koji pate od mentalnih zdravstvenih problema?
85. U pogledu pristupa sistemu zdravstvene zaštite, da li su na snazi posebne mjere kojima se najsiromašnijim ljudima, manjinama i ljudima koji žive u seoskim i udaljenim područjima obezbjeđuje jednak pristup sistemu zdravstvene njege u Bosni i Hercegovini?
86. U pogledu smrtnosti novorođenčadi, koje mjere poduzimate u oblasti zaštite reproduktivnog zdravlja i zdravstvene njege novorođenčadi kako bi se smanjila stopa smrtnosti novorođenčadi?
87. U pogledu zloupotrebe alkohola, kontrole i prevencije, kako je u Bosni i Hercegovini regulirana prodaja alkoholnih pića?
88. U pogledu nezaraznih bolesti, kako njihovi troškovi rastu, koje mjere poduzimate da promovirate zdrav stil života (prestanak pušenja, promoviranje sporta, zdrava ishrana, borba protiv zloupotrebe alkohola) i da spriječite ove bolesti?
89. U pogledu rijetkih bolesti, da li predviđate sprovođenje Državnog plana/Strategije/Integriranog seta akcija u oblasti rijetkih bolesti?

Acquis EU:

Mentalno zdravlje

2000/86/01/EZ: Rezolucija Vijeća od 18. novembra 1999. godine o promociji mentalnog zdravlja

Zaključak 02/6/01/EZ: Zaključci Vijeća od 15. novembra 2001. godine o problemima vezanim za borbu protiv stresa i depresije

Zaključak 03/9688/1/EZ: Zaključci Vijeća od 2. juna 2003. godine o borbi protiv stigme i diskriminacije vezanih za mentalnu bolest

Zaključak 05/9805/EZ: Zaključci Vijeća od 3. juna 2005. godine o akciji Zajednice vezanoj za mentalno zdravlje

Evropski pakt za mentalno zdravlje i dobrobit, Konferencija na visokom nivou, juni 2008. godine

EU-Kompas za Akciju o mentalnom zdravlju i dobrobiti: Smjernice EU za Akciju vezanu za mentalno zdravlje i dobrobit politička dokumenta država članica EU, preporuke i deklaracije, politička baza i dobre akcije, izvještaji i studije, primjena.

Evropsko inovativno partnerstvo za aktivno i zdravo starenje

Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu i Vijeću Unapređenje plana strateškog sprovođenja Evropskog inovativnog partnerstva za aktivno i zdravo starenje - COM

(2012) 83 finalna verzija

Zaključci Vijeća o Zdravom starenju tokom životnog ciklusa, 7. decembra 2012.

Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu i Vijeću o Evropskoj inicijativi o Alzheimerovoj bolesti i drugim demencijama– COM(2009) 380 finalna verzija

Zaključci Vijeća o 'Evropskom paktu za mentalno zdravlje i dobrobit: rezultati i buduće aktivnosti' - Zaključak 11/3095/EZ

Zajedničko djelovanje “Kooperativna studija Alzheimerera u Evropi (ALCOVE)” od 2011 - 2013

Zajedničko djelovanje o Mentalnom zdravlju i dobrobiti (2013-2016) – Okvir za Akciju o mentalnom zdravlju i dobrobiti

Zaključci Vijeća, decembar 2015 – Živjeti sa demencijom: poboljšanje politike i prakse njege

Nejednakosti u zdravstvu

(2013) Radni dokument osoblja Komisije – Izvještaj o nejednakostima u zdravstvu unutar Evropske unije

(2012) Saopštenje Komisije “Nacionalna strategija za integraciju Roma: prvi korak ka sprovođenju okvira EU” - COM 2012/226, finalna verzija

(2011) Zaključci Vijeća o okončavanju razlika u zdravstvu unutar EU kroz usklađene akcije za promoviranje zdravog načina života

(2011) Zaključci Vijeća o okviru EU za nacionalne strategije za integraciju Roma do 2020. godine

(2010) Zaključci Vijeća o pravičnosti u zdravstvu od 8. juna 2010.godine

(2010) Saopštenje Komisije o ekonomskoj i socijalnoj integraciji Roma u Evropi, april 2010. - COM/2010/0133 finalna verzija

(Oktobar 2009) Planovi Komisije za rješavanje nejednakosti u zdravstvu navedeni su u Saopštenju Komisije – Solidarnost u Zdravstvu: Smanjenje zdravstvenih nejednakosti u EU, objavljenom 20.oktobra 2009. godine

(2009) Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Odboru regija – Solidarnost u zdravstvu: smanjenje zdravstvenih nejednakosti u EU {SEC(2009) 1396} {SEC(2009) 1397}

Prevenција zloupotrebe opojnih droga i smanjenje štetnog dejstva

Rezolucija 00/C218/3/EZ – Rezolucija Vijeća od 29. juna 2000. godine o aktivnostima vezanim za zdravstvene determinante – Prevenција zloupotrebe opojnih droga i smanjenje štetnog dejstva

2003/488/EZ: Preporuka Vijeća od 18. juna 2003. o prevenciji i smanjenju narušavanja zdravlja vezanog za ovisnost o opojnim drogama

Objava 2008/C 326/09: EU Akcijski plan o opojnim drogama za period 2009-2012

Prehrana i fizička aktivnost

(2016) Zaključci Vijeća od 17. juna 2016. o poboljšanju prehrambenih proizvoda

(2014) Zaključak Vijeća o prehrani i fizičkoj aktivnosti

(2014) Akcijski plan EU o dječjoj gojaznosti